

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 07/01210-399

24.01.2023

Ark.: 326.12

Vedtak i navnesak 2022/296 - Hov, Hovsfoss mfl. i Ringerike kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av en rekke stedsnavn i Ringerike kommune, slik det framgår av den vedlagte lista.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Glitre Energi Produksjon AS som er eier av Hovsfoss kraftverk, i e-post datert 01.09.2022. Den ble videre tatt opp av Ringerike kommune i brev datert 05.09.2022, i samband med adressering. Navna er tenkt brukt som ledd i adressenavn, og navna hadde flere godkjente skrivemåter i offentlig bruk. Navnesaken ble reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk (*samisk/kvensk*), jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket.

Uttale og skriftradisjon

Herredsregisteret (1941) har uttalen /hå:v/ (samme opplysning som er gjengitt hos Margit Harsson).

Bustadnamnarkivet (1953) har uttalen /hå:v/ og /håffs'fåss'n/, den siste med merknaden «1875 h.pl. under Hov. Ved ein foss i elva».

Kommunen har lagt ved følgende uttaleopplysninger fra Margit Harssons navnebase: /'håfsfåss/ (navn på foss), /'håfsfåssvæiæn/ og /'håfsfåss'n/ (navn på vei og husmannsplass).

I 1838-matrikkelen er gårdsnavnet skrevet *Hof*.

Norske Gaardnavne har oppslagsformen *Hov* og uttalen /hå:v/. Eldre skrivemåter er *Hoff* (cirka 1560, 1575, 1528, 1578, 1595 og 1604), *Houff* (1617) og *Hoff* (1657 og 1723). Navnet er forklart som det norrøne intetkjønnsordet *hof* 'hedensk tempel'.

I matrikkelen fra 1904 er gårdsnavnet skrevet Hov, med merknaden «Skr. Hof».

I matrikelutkastet fra 1950 er gårdsnavnet skrevet *Hov*.

På rektangelkart finnes skrivemåtene Hof, Hofs Brug og Hofsfos i 1872, 1918 og 1939, mens Hofskværnene finnes i 1872.

På Norge 1:50 000 finnes skrivemåtene Hov i 1952, 1969, 1986, 1991, 1993, 2001 og 2007, Hovsfoss i 1969, 1986, 1991, 1993, 2001 og 2007, Hovsmarka i 1986, 1991, 1993, 2001 og 2007, Hofs Krudtmølle i 1952, og Hofsfoss Tresl(iperi) i 1952.

På økonomisk kartverk finnes skrivemåtene Hov, Hovsenga, Hofsfoss og Hovsmarka i 1967.

Høringssvar og tilråding

Kartverket sendte saken til uttalelse og kunngjøring i Ringerike kommune i brev datert 19.09.2022, i tråd med § 8 i loven. I brev datert 03.11.2022 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet.

Språkrådet ba kommunen om flere saksopplysninger i brev datert 07.11.2022. I brev datert 23.11.2022 har kommunen sendt ytterligere opplysninger til Språkrådet, inkl. flere lokale uttalelser.

Kommunen har mottatt disse skriftlige og muntlige uttalelsene:

- Ringerike historielag skriver følgende i en e-post datert 23.09.2022: «Styret i Ringerike Historielag har sett på denne saken og mener at navnet bør være Hofsfoss, slik den har blitt omtalt i "alle år". Det kan se ut som det er et skille mellom østsiden og vestsiden av elven med hensyn til skrivemåte av Hov/Hof, og vi mener at dette bør videreføres.»
- I telefonsamtale med Frank Tverran 14.11.2022 sier han at han har brukt «Hofsfoss» som stedsnavn, og ikke som navn på fossen. Han hadde ikke noe forhold til de opplistede bruksnavnene og bruk/ikke bruk av binde-s.
- I telefonsamtale med Svein Roger Eriksen, 15.11.2022, sier han at de alltid har sagt og skrevet Hofsfoss, og de har brukt ubestemt form Hofsfoss om fossen. Bruket som lå der, kalte de «Hofs Bruk». Han fortalte også at han skrev «Hof» da han begynte på «Hov» før han oppdaget at her skrev en navnet med «v». Skrivemåten med «f» var så innarbeidet. Når det gjelder bruksnavnene kjente han i liten grad til de, men hadde ikke hørt de uttalt med binde-s.
- I telefonsamtale 14.11.2022 med Elin Margrethe Hansen, mor til eier av gnr./bnr. 87/97, fortalte hun at bruksnavnet Hovli var ukjent for henne, og hun var sikker på at det også var tilfelle for datteren. Hun kunne ikke erindre at navnet noen gang hadde vært brukt.

I tillegg skriver kommunen:

«- Hos nasjonalbiblioteket har vi funnet to foto av fossen tilbake til 1880-1910 årene. På begge er navnet skrevet som «Hofsfos» ...

- På Wikipedia under Ådalselva er skrivemåten «Hovsfoss» brukt. Av fossenavnene nevnt her er det kun «Hønefossen» som er skrevet i bestemt form.

- Heftet Ringerike er et lokalhistorisk hefte for området Heftet Ringerike (heftet-ringerike.com) . Søker en på «Hofsossen» får en 5 søkeresultat. Søk på «Hofsoss» gir 21 treff. «Hovsfoss» som søkerord gir 5 treff. Slik vi kan se det er det «Hofsoss» som brukes lokalt, og det er det som i stor grad er brukt fra gammelt av.»

Språkrådet tilrår skrivemåtene Hov, Hovsfoss mfl. i brev datert 30.11.2022, se vedlegg.

Kartverkets vurdering

Skrivemåtealternativene som i utgangspunktet har vært framme i saken er Hov/Hof og Hovsfoss/Hofsoss.

De som uttaler seg i saken, ønsker å bruke eller har vært vant med å bruke Hov og Hovsfoss.

Språkrådet skriver i sin tilråding: «Dette gårdsnavnet faller sammen med appellativet *hov* ‘hedensk gudshus i norrøn tid’, som er normert i dagens rettskrivning med *hov* som eneste skrivemåte. Denne skrivemåten er i samsvar med uttalen av navnet, jf. kildene som er sitert ovenfor. Vi tilrår derfor skrivemåten **Hov** for dette gårdsnavnet.

Dette gårdsnavnet er primærnavn for alle de andre navnene i saken. Skrivemåten av de avledede navnene skal dermed som hovedregel følge skrivemåten av gårdsnavnet, jf. § 4 tredje ledd i stedsnavnloven. At de avledede navnene har uttale med /f/, skyldes den etterfølgende s-en, jf. navneparet *hav – havsnød* /haffsnø:d/.»

Skrivemåten av gårdsnavnet har det vært stor enighet om, både i matrikler og kart, samt at uttaleopplysninger, meningsinnhold og rettskriving bekrefter dette. Det samme gjelder lokale uttalelser. Kartverket vedtar skrivemåten **Hov**.

Når det gjelder skrivemåten av fossen er det større variasjon i kildene, både Hovsfoss og Hovsfoss har vært i bruk. Lokalt virker det som Hovsfoss er foretrukket. Men fordi gårdsnavnet Hov er primærnavn, skal avledete navn i utgangspunktet følge denne skrivemåten. Vi legger derfor størst vekt på dette.

Kartverket vedtar skrivemåten **Hovsfoss**.

For vedtak på de andre navna, viser vi til den vedlagte lista. Regelen om at avledete navn skal følge skrivemåten av primærnavnet vil gjelde også for disse.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, f.eks. med notis i ei lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtaket om skrivemåten av gårdsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gårdsnavnet, eller der gårdsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i

andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, adressetilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Tor-Ivar Solsrud Majercsik
fylkeskartsjef

Karsten Lien
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Navneliste for sak 2022/296
Tilråding fra Språkrådet datert 30.11.2022

Kopi Tor Ivar Solsrud Majercsik, LD - FKK Oslo (LK1OSL)
SPRÅKRÅDET
Ole Gunerius Deli, ED - Matrikkel- og stedsnavnavdelinga
GLITRE ENERGI PRODUKSJON AS
MILJØDIREKTORATET